

# **УИЛЯМ ШЕКСПИР**

# **КОМЕДИЯ ОТ ГРЕШКИ**

Превод от английски: Валери Петров, 1997

[chitanka.info](http://chitanka.info)

# КОМЕДИЯ ОТ ГРЕШКИ<sup>[0]</sup>

## ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

СОЛИН — княз на Ефес

ЕГЕОН — сиракузки търговец

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС, АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА — близнаци,  
синове на Егеон и Емилия

ДРОМИО ОТ ЕФЕС, ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА — близнаци,  
слуги на двамата Антифоловци

БАЛТАЗАР — търговец

АНДЖЕЛО — златар

ДОКТОР МЪРШ — захар

ПЪРВИ ТЪРГОВЕЦ — приятел на Антифол от Сиракуза

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ — кредитор на Анджело

ЕМИЛИЯ — съпруга на Егеон, игуменка на ефески манастир

АДРИАНА — съпруга на Антифол от Ефес

ЛУЧИАНА — нейна сестра

ЛЮС — готвачка при Адриана

ЛЕКА ЖЕНА

Пристав, Стражи, Слуги, Граждани и др.

Място на действието — Ефес.

---

[0] Оригиналното название на комедията е „The Comedy of Errors“. Доктор Мърш се нарича в оригинала „Pinch“; титлата означава само „учен мъж“, а името е свързано със значенията: притеснен, отслабнал, боледуващ, натясно и т.н. ↑

# **ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ**

## ПЪРВА СЦЕНА

*Зала в двора на Княза.*

*Влизат Князът, Егейон, Тъмничар, Стражи и Свита.*

ЕГЕОН

Добре, Солин, присъдата издай —  
да сложи тя на мъките ми край!

КНЯЗЪТ

Мълчи, търговецо от Сиракуза<sup>[1]</sup>!  
Не ще ме трогнеш ти: не съм наклонен  
заради теб закона да престъпя —  
гневът от туй, че князът ви жестоко  
суровия си указ подпечата  
с кръвта на наши най-добри търговци,  
задето нямали пари за откуп,  
гаси в очите ми искрата милост!  
Когато между мирните ефесци<sup>[2]</sup>  
и твоите съграждани крамолни  
възнинаха нестихващите разпри,  
събрания в Ефес и Сиракуза  
тържествено решиха двата града  
търговските си връзки да прекъснат,  
и то така, че щом ефесец дойде  
във Сиракуза да продава стока  
или, напротив, някой сиракузец  
яви се на ефеското тържище,  
виновниците да се умъртвяват  
и стоките им взимат, ако те  
не заплатят хиляда марки<sup>[3]</sup> глоба.  
А твойта стока, щедро оценена,  
не струва даже сто и ти законно,  
търговецо, обречен си на смърт.

## ЕГЕОН

Благодаря. При залез най-подир  
след толкоз мъки ще залеза в мир!

## КНЯЗЪТ

Добре, да чуем по каква причина  
от Сиракуза си дошъл в Ефес!

## ЕГЕОН

О, тягостна задача: да описвам  
неописуемите си неволи!  
Но за да знай света, че съм загинал  
от нравствен порив, не от низка корист,  
ще ти разкажа, колкото сълзите  
ми позволяят: роден съм в Сиракуза  
и за жена венчан бях, със която  
взаимно щастие си бихме дали,  
ако не беше черната ни орис.  
Не знаех скръб, имотът ни растеше  
от сделки и пътувания чести  
до Епидамн<sup>[4]</sup>, дорде смъртта на моя  
представител остави безнадзорни  
товарите ми там и ме изтръгна  
от нежните прегръдки на жена ми,  
която след шестмесечна раздяла,  
припадаща под сладостното бреме  
на пола си, доплава в този град  
при мен и там благополучно стана  
щастлива майка на двамина сина,  
така еднакви, че не бе възможно  
един от друг да бъдат различени.  
И случи се, че в този същи дом  
и в същи час едно семейство бедно  
доби, и то близначета момченца,  
прилични също тъй едно на друго,  
и аз откупих ги, за да направя

от тях слуги на своите синове.  
Жена ми, горда с рожбите си, почна  
да настоява да се върнем вкъщи  
и аз склоних, макар и неохотно.  
Прибързано, уви! Че само левга<sup>[5]</sup>  
успяхме да преплаваме, когато  
покорната на ветровете бездна  
ни даде вече първата поличба  
за туй, че ни очакваха беди.  
Надеждата след туй не трая дълго,  
защото в страшната дрезгавина,  
която се цедеше от небето,  
душите ни изпълниха се само  
с увереност за неотсрочна гибел.  
И аз я бих прегърнал със готовност,  
ако риданията на жена ми  
пред висналата върху нас опасност  
и сърцераздирателният плач  
на малките, пищящи, без да знайт  
защо пищят сред общата уплаха,  
не бяха ме накарали поне  
отлагане на края да подиря.  
И ето какво стана: екипажът,  
отплавал с лодката, ни бе оставил  
на произвол в потъващия кораб;  
жена ми взе едно от двете наши  
близначета и заедно с едно  
от двете чужди го завърза здраво  
за ствola на една запасна мачта;  
и аз за нея вързах двете други,  
подир което двама, без за миг  
децата да изпускаме от поглед,  
се вързахме и ний за двата края  
на мачтата; и с гребени от пяна  
течението мощно ни понесе,  
тъй както ни се стори, към Коринт<sup>[6]</sup>.  
След време слънцето, глава подало,

разсея парите, които бяха  
донесли толкоз бедствия за нас;  
милувката му топла укроти  
талазите, морето стана тихо  
и ний съгледахме на хоризонта  
два кораба, към нас летящи бързо  
от Епидавър<sup>[7]</sup> и откъм Коринт,  
но тъкмо... О, да казвам ли докрай?  
Дотука чу — нататък отгадай!

### КНЯЗЪТ

Не, продължавай! Без да ти прощавам,  
все пак аз мога да те съжаля.

### ЕГЕОН

Да бяха като теб и божовете,  
не бих ги назовал безсърдечни!  
Но още десет левги ни деляха  
от двата кораба, когато с трясък  
скала зъбата мачтата ни храсна  
и като сламка скърши я на две,  
откъсвайки съпруга от съпруг,  
и то така, че всекиму се случи  
на нещо да се радва, че го има,  
по нещо да тъгува, че го няма.  
Отломъкът, със който бе жена ми,  
по-лек на тежест — ала не на мъка! —  
от вятъра по-бързо бе отнесен  
и аз съгледах отдалече как  
коринтските рибари изкачиха  
на палубата тримата. А нас  
прибра ни епидавърският кораб  
и щом моряците узнаха кой съм,  
положиха веднага много грижи  
за своите гости-корабокрушенци  
и плячката опитаха да вземат  
от кораба рибарски, но за жалост

по-бавни се оказаха и скоро  
поеха курс обратен към дома си.  
Сега ти знаеш как откъснат бях  
от щастието си и жив останах,  
за да разказвам скърби и тегла!

### КНЯЗЪТ

Във името на тези, за които  
сега тъжиш, подробно разправи ми:  
какво се случи след това със тях?

### ЕГЕОН

Навършил осемнадесет години,  
спасеният със мене син реши  
да дири брата си и ме замоли  
да пусна с него роба му, защото  
и той бе също тъй без брат останал  
и както господаря си приел бе  
във знак на спомен братовото име.  
Тъй втората си обич уж да върна,  
и първата изгубих. Пет лета  
из Гърция къде ли не пътувах,  
кръстосах Азия на шир и дълж  
и, връщайки се по брега към къщи,  
отбих се най-подире тук, в Ефес,  
макар без вяра, тъй, за да съм дирил  
навсякъде, където има хора.  
И тъй, печално, моя жизнен разказ  
ще свърши. А щастливо бих умрял,  
да знаех, че децата ми са живи!

### КНЯЗЪТ

Злочести Егеоне, тежко бреме  
съдбата е стоварила връз теб!  
Повярвай ми, че ако да не беше  
срещу закона, клетвата, честта ми —  
неша, които никой княз не може

да стъпче с крак, дори и да го иска, —  
духът ми сам би станал твой защитник!  
И въпреки че си осъден вече  
и че уронвам моето достойнство  
да връщам произнесена присъда,  
за теб една отстъпка ще направя:  
търговецо, дарявам ти възможност  
до вечерта спасение да дириш —  
приятели в града ни потърси,  
назаем взимай или пък проси,  
но сумата сбери да се откупиш,  
че инак те очаква вярна смърт.  
Води го, тъмничарю!

## ТЪМНИЧАРЯТ

Тръгвай с мен!

## ЕГЕОН

Защо ми е таз милост, сам не зная  
най-много с малко да отложа края!

---

[1] Сиракуза — в древността столица на о-в Сицилия; гръцка търговска колония. ↑

[2] Ефесци — Ефес бил в древността цветущ търговски град на малоазийския бряг. ↑

[3] Марки — английска средновековна монета на стойност 13 шилинга и 4 пенса. ↑

[4] Епидамн — древен град на източния бряг на Адриатическо море — днешният Дуръс (Драч) в Албания. ↑

[5] Левга — мярка за дължина. 1 морска левга = 5 километра и половина. ↑

[6] Коринт — прочут морски град на северния бряг на Пелопонес. ↑

[7] Епидавър — древността знае два града, носещи това име: един — на днешния далматински бряг, и втори — на източния бряг на Гърция. ↑

## ВТОРА СЦЕНА

*На пазарния площад.*

*Влизат Антифол от Сиракуза, Дромио от Сиракуза и Първи търговец.*

### ПЪРВИ ТЪРГОВЕЦ

...Та казвайте, че сте от Епидамн,  
защото инак ще ви вземат всичко,  
Един търговец сиракузки, който  
бе заловен и нямаше с какво  
да се откупи, днеска ще умре  
по залез слънце. Ето ви парите,  
които вий ми бяхте поверили.

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Носи ги, Дромио, в „Кентавра“<sup>[8]</sup>, гдето  
отседнали сме. И ме чакай там.  
Понеже има време до обяд,  
ще опозная малко този град,  
пазара му и нравите във него;  
след туй ще хапна и ще си отспя —  
усещам се преуморен от пътя.  
Вземи и беж!

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Друг чувствал би сърбеж  
дословно да ги вземе и побегне!

*Излиза.*

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Добро момче, което много често,  
когато тегнат ми тъги и грижи,

ме разведрява с весели шеги.  
Какво ще кажете, да се разходим  
и да обядваме след туй в „Кентавра“?

### ПЪРВИ ТЪРГОВЕЦ

Поканиха ме други, със които  
надявам се да сключа едра сделка,  
и много съжалявам, но към пет  
могъл бих да ви срещна на пазара  
и цяла вечер да остана с вас.  
Сега ще извинявате, но бързам.

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Довиждане! До срещата ни аз  
града ще поразгледам без компас.

### ПЪРВИ ТЪРГОВЕЦ

Приятно забавление тогава!

*Излиза.*

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Тоз, който пожелава ми забава,  
ми пожелава нещо невъзможно —  
приличам аз на капката, която  
е скочила в морето, уж да дири  
там друга капка, а наместо туй,  
сама се е загубила във него:  
за да намеря своите брат и майка,  
самичък аз потънах във безброя  
на хората....

*Влиза Дромио от Ефес.*

Но ето че пристига  
рожденният ми ден<sup>[9]</sup> във плът и кръв

Зашо се връщаш тук и толкоз рано?

#### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Как рано? Аз пък мисля, че е късно!  
Кокошката се развари, прасето  
на шиша прегоря, часът удари  
дванайсет, а хазяйката — един  
...на мен, ей тук! А пламна тя, защото  
сте отговяли вън; а пък на нас  
да постим допълнително се пада,  
за да спасим душата ви от ада!

#### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Не дрънкай, а кажи: онез пари,  
които dadoх ти, къде ги скри?

#### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Кой, оня грош от миналата сряда?  
Платих го на седларя, който стегна  
юзdeckата за коня на жена ви.

#### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Сега не съм настроен за шеги!  
Парите де са? И не го усуквай!  
Как тук, в чужбина, толкоз едра сума  
На произвол оставил си, глупако!

#### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Шегите, господарю, отложете  
до обеда. Не дойдете ли с мен,  
за ваште лични дългове жена ви  
на рабош моя дирник ще направи!  
Аз мисля, че и без слуги нарочни  
часовникът на вашия корем  
би трябало към къщи да ви тласка,  
ако е верен моя!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Стига казах!

Пази шагите си за друго време!

Къде остави златото те питам!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Аз — злато? Не разбирам, господарю!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Негоднико, дали ще чуя как

заръчаното си изпълнил? Чакам!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Заръчано ми беше, господарю,

за обед да ви викна у дома ви

във къщата под Феникса<sup>[10]</sup>, където

жена ви и сестра ѝ ви очакват.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Ей, робе, християнин да не съм

ако не пукна празната ти тиква,

задето продължава да глупее,

когато мен не ми е до шеги!

Хилядата ми марки, питам, где са?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Маркирвана е тиквата ми често

от вашата ръка и таз гъбина

хазайката маркирвала е също,

но сбора общ от всичките ви марки

не вярвам да е стигнал до хиляда,

макар че пак не ще ви е приятно

да ви ги върна всичките обратно!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Хазайка? Ти си луд! Каква хазайка!

### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Жена ви! Тази същата, която,  
задето закъснявате, се мръщи  
и каза ми да ви докарам вкъщи!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

А, продължаваш да се гавриш с мен  
и след като ти казах да престанеш?  
Сега ще видиш ти!

*Бие го.*

### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Ай, ай, ще гледам!  
Щом вие плюете си на ръцете,  
то аз пък ще си плюя на петите!

*Излиза.*

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Тоз глупав Дромио се е оставил  
да го ограбят! Чувал съм, че тука,  
когато им попаднел чужденец,  
вълшебници пления вал и духа му,  
мошеници му мамели очите,  
магьосници го правели да съхне;  
че всяка улица в града гъмжала  
от вещици, лъжци и шарлатани<sup>[11]</sup>.  
Ако е тъй, ще тръгна час по-скоро!  
А пък сега по-бързо към „Кентавра“!  
След този странен разговор не знам  
ще си намеря ли парите там!

*Излиза.*

---

[8] „Кентавър“ (мит.) — името на страноприемницата иде от названието на легендарните същества от гръцката митология — полухора, полуконе. ↑

[9] „...ръжденият ми ден...“ — тъй като двамата са се родили едновременно. ↑

[10] „...къщата под Феникс...“ — по Шекспирово време не само хановете и дюканите, но и по-богатите частни домове носели названия (обикновено свързани с определен декоративен елемент на фасадата им), фениксът бил приказна птица, съществуваща „в един екземпляр“, която, щом бивала заплашена от смърт, се самоизгаряла и възкръсвала от пепелта. ↑

[11] „...от вещици, лъжци и шарлатани...“ — че такава била славата на древния Ефес, личи и от библейския разказ за посещението на апостол Павел в този град. ↑

## **ВТОРО ДЕЙСТВИЕ**

## ПЪРВА СЦЕНА

*В дома на Антифол от Ефес.*

*Влизат Адриана и Лучиана.*

АДРИАНА

Тук трябваше да бъдат досега —  
ни вест от мъж, ни сянка от слуга!  
А пък часът е вече два, Лучиана!

ЛУЧИАНА

Търговец някой го е задържал  
и той останал е на обед с него.  
Не се гневи! Да хапнем с тебе двете!  
Съпругът уж е цар на своята воля,  
но времето и нему заповядва  
кога да тръгва или да се връща.  
Затуй търпение, ти казвам, сестро!

АДРИАНА

Защо навън да ходи все мъжът?

ЛУЧИАНА

Защото вън делата го държат!

АДРИАНА

Пък аз, като изляза вън, ругае!

ЛУЧИАНА

Ще го търпиш — той твоята юзда е!

АДРИАНА

С юзда се управлява само конят!

ЛУЧИАНА

А разюзданите с камшик се гонят!  
В небето, по земята, под водата  
навред предели има свободата  
и женските при всички божи твари  
покорни са пред своите мъжкари.  
На нашите мъже пък естеството  
стои далеч над тяхното, защото  
човекът, ум и дух получил в дар,  
създаден е да бъде господар,  
за своя гордост и за божа слава,  
над всичко, дето хвърка, ходи, плава —  
а ний на тез мъже сме крехки самки  
и трябва да сме волни... в техни рамки!

АДРИАНА

Какво тогава твоя милост чака?

ЛУЧИАНА

Боя се от несгодите на брака.

АДРИАНА

Но инак би търпяла мъжки гнет?

ЛУЧИАНА

Щом любя, ще привиквам отнапред.

АДРИАНА

А почне ли съпругът ти да кръшка?

ЛУЧИАНА

Ще чакам кротко ласката му мъжка.

АДРИАНА

Добър съвет, но неизползван, жалко!  
На чужди гръб са сто тояги малко.  
Когато някого бедата бие,

„Недей да плачеш!“ — казваме му ние,  
а струпа ли се злото върху нас,  
сами ревем със сълзи и на глас.  
Търпение ми препоръчваш ти,  
понеже лош съпруг не те гнети,  
но нека теб налегне мойта мъка,  
ще спомниш своята лека препоръка!

ЛУЧИАНА

Добре, но първо трябва ми съпруг...  
Мъжът ти иде — ей го роба тук!

*Влиза Дромио от Ефес.*

АДРИАНА

Намери ли мъжа ми? Где е той?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Намерих си белята. Тук е. Ей я!

АДРИАНА

Извика ли го? Каза ли ти нещо?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Да, каза и във двете ми уши,  
но толкоз силно, че ме оглуши!

АДРИАНА

Да беше искал да ти го повтори!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

А, той ми го повтори толкоз пъти,  
че мозъкът от туй ми се размъти!

АДРИАНА

Ще дойде или не? Това кажи!

Май пет пари не дава за жена си!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Жена ли? Той ме взе и наруга!

АДРИАНА

Той взел те на рога? Рогат мъжът ми?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Това не зная, но ругае страшно!

Съвсем е луд! Аз викам да се връща,  
той иска някакви хиляда марки!

„Обяд е!“ — викам му. „Парите!“ — вика.

„Елате!“ — викам му. „Парите!“ — вика.

„Часът е...“ — викам му. „Парите!“ — вика.

„Прасето...“ — викам му. „Парите!“ — вика.

„Жена ви...“ — викам. „Майната ѝ!“ — вика. —

„Каква жена? Не я познавам даже!“

АДРИАНА

Кой каза тъй?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Той каза тъй! И още:

„Аз — вика, — нямам ни жена, ни дом!“

И туй не ми го вля в ума полека,  
а взе, че ми го трупна наведнаж  
върху гърбината — със други думи,  
опуха ме по всички правила!

АДРИАНА

Върви, върви и доведи го тук!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

За днес му ядох тежкия юмрук.

Пратете, моля ви се, някой друг!

АДРИАНА

Върви и ми докарай моя мъж,  
че ще ти пукна тиквата надлъж!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

А пък мъжът ви, както удря яко,  
ще ми я пукне втори път напряко —  
така че ще ме кръстите добре!

АДРИАНА

Прави, дърдорко, както заповядах!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Нима тъй кръгъл съм като глупак,  
та двама вий подритвате ме с крак?  
Ако съм топка, искам да предложа  
поне да ме зашиете във кожа!

*Излиза.*

ЛУЧИАНА

Пфу, този гняв съвсем не ти прилича!

АДРИАНА

Да, той по разни фусти ще ми тича,  
докато аз сама ще чакам с дни!  
Без кръв ако са моите страни,  
не съм ли все заради него бледа?  
Досадна му е моята беседа —  
а как човек да бъде духовит,  
като го слушат с образ от гранит?  
По разни модни рокли се влече —  
зашо не вземе мен да облече?  
Къде е този недостатък мой,  
за който да не е виновен той?  
Един-единствен негов поглед мил

набързо моя чар би възкресил,  
но той ломи плета като елен,  
за да пасе в леса, далеч от мен!

### ЛУЧИАНА

Пъди тез мисли! Не бъди ревнива!

### АДРИАНА

А как търпят се грубости такива?  
Във този миг на друга вятър прави —  
ако не беше тъй, защо се бави?  
Една верижка бе ми обещал,  
но, вярвай, нямаше да ми е жал,  
че я забравя, ако виждам само,  
че не забравя нещо по-голямо!  
И накитът, най-скъпо украсен,  
престава да е хубав някой ден;  
цененото за трайността си злато  
и то накрай изтърква се, когато  
се пипа много. Ах, мъжът не бива  
с поквара своя блясък да убива,  
о, Антифоле! Но какво да правя?  
Понеже, все едно, не му се нравя,  
плачът ми нека ме дозагрози  
и да умра, удавена в сълзи!

### ЛУЧИАНА

От женска ревност, боже, упази!

*Илизат.*

## ВТОРА СЦЕНА

*На площада.*

*Влиза Антифол от Сиракуза.*

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Оказа се, че Дромио е скътал  
на сигурно парите ми в „Кентавра“  
и тръгнал да ме дири. Чудно нещо,  
по моите сметки и по туй, което  
хазайнът ми каза, няма как  
да съм се срещнал с него на пазара!  
Ха, ей го тук!

*Влиза Дромио от Сиракуза.*

Е, как сме, ваша милост?  
Смехът дали ви мина, или още  
гърбината сърби ви за пердах?  
Не знаеш за „Кентавра“, а? Не помниш  
да съм ти давал марки? А жена ми  
ме викала за обед, тъй ли беше?  
И съм живял под феникса? Бе теб  
какво ти беше хрумнало тогава?

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Защо? Какво? Кога съм казвал тъй?

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Сега! Тук точно! Няма четвърт час!

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Не съм ви виждал, откогато вие

ме пратихте с парите към „Кентавра“!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Негоднико, ей тука ти отрече  
да си ги взел и дълго ми разправя  
за никакви си гозби, дом, съпруга —  
с последствия, които помниш, вярвам!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Добре е, господарю, че сте весел,  
но не разбираш вашата шега.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

А, значи, тъй? Ще ти платя тогава!  
На, дръж това! Вземи в прибавка туй!

*Бие го.*

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Достатъчно е! Капарото стига!  
И после, за какво ми го броите?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Понеже често се шегувам с теб,  
ти, робе, ми се качваш на главата  
и ми досаждаш, ето за какво!  
Мушиците, щом слънцето се смее,  
да си бръмчат, но в облак щом се мръщи,  
да се завират в дупките си! Ясно?  
Преди да се шегуваш, проверявай  
дали съм в настроение, че инак  
ей тъй ще те почеша по тила,  
задето ти е толкоз твърд ината!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Твърдината ми, господарю, не заслужава да бъде така бомбардирана нито в тил, нито фронтално! Ще ми я разрушите и ще трябва мозъка таквозинка да си го изгребвам по плочите! Моля ви, защо ме биете?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Не знаеш ли защо?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Знам само, че ям бой!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
И питаш защо!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Да, господарю! Защо? Отде накъде?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
„Защо“ те бия, вярвам, го съзнаваш,  
а пък „отде“ и „накъде“ го чувстваш!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Боже, колко е зле човек бой да яде,  
без да знае „защо“, ни „отде накъде“!  
Благодаря за подаръка, господарю!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
За какъв подарък?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Ами този — дадохте ми нещо за нищо!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Бъди спокоен, друг път ще ти дам пък нищо за нещо! Я кажи, не е ли време за обяд?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Не още, господарю. С говеждото трябва да се направи това, което току-що се случи с мене.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Тоест?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Да се накисне и да се очука.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Ясно. Значи е сухо и жилаво като тебе.

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Точно тъй, господарю! И бих ви посъветвал да не го ядете.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Защо?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Защото ще станете от него избухлив и не стига че веднъж се накиснах, но току-виж, и втори път ме очукате!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Стига, казах! Знай да се шегуваш на място. За всяко нещо си има време.

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Готов съм да ви опровергая, докато не сте станали избухлив.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Как например?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

С пример, по-блестящ от лъскавата тиква на Времето<sup>[12]</sup>.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Да го чуем този пример!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Който страда от косопад, например, няма време да си върне  
косата.

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Аз пък съм чувал, че за това има средства.

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Ако човек има средства да си купи перука...

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

А защо този стариц Време е към нас такъв скъперник на  
косми, когато ги има тъй много в природата?

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Защото ги раздава главно на животните. На човека, каквото  
му взема от косата, дава му го в ум.

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Но има мнозина, на които косата им е повече от ума.

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Да, но те пък често си я скубят сами.

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Защо?

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Ами и аз им се чудя!

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Как и ти?

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Така, по две причини.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Кажи ги, де!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Първата е, че е трябало навреме да си опишат ума по оная част, та да не си скубят косата после; а втората е, че щом веднъж са събркали, няма смисъл да си я скубят, защото тя сама ще им окапе. И все пак и те са имали право.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Зашо?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Пак по две причини, и то здрави.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
То пък едно здраве!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Искам да кажа, явни.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Ex, че явни!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Добре — сигурни.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
И кои са те?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Първо, че после човек пести от подстригване, и, второ, че не му падат косми в яденето.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Добре, но ти трябваше да ми докажеш, че не за всяко нещо си има време.

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

И го доказах: човек няма време да си върне косата, когато му е окапала.

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Но не ми обясни защо точно няма време.

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Сега ще го направя. Работата е, че Времето, докато свят светува, ще коси с косата си косите на хората, защото само е без коса и се коси, че те не са лиси като него!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Знаех си, че ще ме залисаш с глупости!... Чакай, кой ни маха там?

*Влизат Адриана и Лучиана.*

### АДРИАНА

Да, Антифоле, гледай ме студено!

Знам, друга нежността ти е привлякла,  
не ти е нужна вече Адриана!

А някога през час ми се кълнеше,  
че няма хубав лик за твоя поглед,  
че няма допир мек за твоите пръсти,  
че няма мила реч за твоя слух,  
че няма сладък хляб за твоя вкус,  
освен когато аз те гледам, милвам,  
беседвам с теб и ястия ти готовя!

Как стана, о, съпруже мой, как стана,  
та тъй от себе си се отчужди;  
да, да, от себе си, защото аз съм  
преплетена, неотделима част  
от теб, и то във най-доброто твое.  
Не се дели, съпруже мой, от мене,

защото туй е невъзможно, както  
да капнеш капка в бездната пенлива  
и след това оттам да я извадиш  
несмесена, без липса, ни прибавка!  
О, как дълбоко би те наранило,  
да би узнал, че съм била развратна,  
че тази плът, на тебе посветена,  
от блудството била е осквернена!  
Да беше тъй, не би ли ме отритнал  
и плюл по мене в ярост, и одрал  
челото ми, жигосано с клеймото  
на улична жена, и с гняв изтръгнал  
халката от неверния ми пръст,  
за да я смачкаш и разчушиш ядно  
с тържествените думи на развода?  
Да, би го сторил! Е, тогаз стори го!  
Петното на покварата е в мене,  
кръвта ми е отровена от похот,  
защото, ако с тебе сме едно  
и ти ме мамиш, твоята зараза  
проникнала е в мене и ме прави  
развратница!... Или бъди ми верен,  
та двама да вървим до сетен ден,  
аз — непорочна, ти — неопетнен!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Ако на мен говорите, аз нямам  
честта да се познавам с вас, госпожо.  
В Ефес пристигнах току-що и чужд съм  
за този град, тъй както за речта ви,  
в която, колкото да се старах,  
ей богу, нито дума не разбрах.

### ЛУЧИАНА

Как много сте се променили, зетко!  
Така да се глумите над сестра ми!  
Тя прати Дромио да ви извика...

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Как? Дромио?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Мен?

АДРИАНА

Теб! И ти ни каза,  
че господарят ти те бил набил  
и за жена и дом не щял да знае!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Говорил ли си, драги, с тази дама  
и ако да, какво целите двама?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Аз, господарю? Първи път я виждам!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Обеснико, лъготиш! На пазара  
не ми ли ти предаде нейни думи?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
В живота си не съм говорил с нея!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
А откъде ни знае имената?  
Навярно има ясновидски дар?

АДРИАНА  
Не прави чест на мята господар  
във глупава комедия такава  
слугите срещу мен да подстрекава!  
И тъй скърбя, че ми обръща гръб,  
не удвоявай тази мята скръб  
с презрението си! Ах, тоз ръкав

недей отдръпва! Ти си брястът здрав,  
аз — немощна лоза, снага извила,  
от твойта мощ за да получи сила;  
а виж, кои семейството ни тровят?  
Орлови нокти, мъх, безплоден повет,  
засмукали те във прегръдка глуха,  
за да цъфтят от твоята разруха!

#### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА (*настрадани*)

На мен говори! Дявол! Да не съм  
съпруга взел пиян или насън?  
Или сега сънувам го това?  
Тук нещо лъже наште сетива.  
Но що е то? Дорде не го разкрия,  
ще си мълча сред таз неразбория!

#### ЛУЧИАНА

Ти бягай вкъщи! Масата сложете!

#### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

О, господи, прости ми греховете!  
Далеч от мен! Махни се, сатана!  
Това е караконджовска страна  
и туй са — сигурен съм — два вампира!  
Човек не бива да им се опира,  
защото могат, ако се ядосат,  
да го нащипят и таласъмосат!

#### ЛУЧИАНА

Хей, Дромио, какво там дрънкаш, мърдай!  
Ти, бавен охлюв, плужек, червей, търтей!

#### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Я вижте ме, не съм ли променен?

#### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Отвътре сигур. Същото е с мен!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Не, външно друг съм!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Същ си бе, човек!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Направиха ме тези на шебек!

ЛУЧИАНА

По-скоро на магаре!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Ами да —

тя как веднага кой съм отгада?

И аз да я позная тогава бих могъл,  
ако не бях получил магарешки акъл!

АДРИАНА

Достатъчно! Не, аз не съм дете  
да им подсмърчам тук, докато те  
на смях ме взимат!... Антифоле мой,  
да тръгваме!... А ти, на входа стой!...  
О, скъпи ми, сред гозби и вина  
ще ти прости за не една вина...  
Ти, Дромио, щом дирят господаря,  
ще казваш, че обядва на пазаря.  
И гледай някой да не си пострада!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Къде съм? На земята? В рая? В ада?  
Насън? Наяве? Здрав или пък луд?  
Изобщо кой съм? Целия съм в смут!  
Ще казвам туй, което казват те,  
пък нека става там, каквото ще!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Та аз отвън да пазя вас двамина?

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

И то добре, че яка ти гърби на!

**ЛУЧИАНА**

Побързай, зетко! Гозбата изстина!

*Илизат.*

---

[12] „...лъскавата тиква на Времето...“ — Времето — по стара традиция, свързана с гръцкия Хронос — било изобразявано като старец с пясъчен часовник в ръка, въоръжен с коса. ↑

## **ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ**

## ПЪРВА СЦЕНА

*Пред дома на Антифол от Ефес.*

*Влизат Антифол от Ефес, Дромио от Ефес, Анджело и Балтазар.*

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Простете майстор Анджело, понеже  
жена ми мрънка, като закъснея,  
пред нея потвърдете, че съм бил  
в дюкяна ви за златната верижка,  
която утре ще й донесете.  
Но този роб нахално настоява,  
че бил ме срецнал ужким на пазара  
и че дори аз бил съм го пердашил  
заради някакви хиляда марки,  
отричайки се от жена и дом.  
Какво дърдориш бе, пияна твар!  
Какви са тези врели-некипели?

### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Разправяйте си вие — аз свойто си го знам  
и мога, ако трябва, и документ да дам.  
Да беше лист гърбът ми, а пък мастило — боят,  
самичък бихте казал: „Да, почеркът е моят.“

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Ах ти, магаре недно!

### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Ха, да, магаре бедно,  
което да се бие вий смятате за редно.

*На страни.*

Но мисля, че едва ли щях толкоз да се мъча,  
веднъж ако ми бяхте опитали от къча!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Мой драги Балтазаре, недейте тъй се мръщи.  
Ще бъде по вкуса ви гощавката във къщи.

**БАЛТАЗАР**

Любезността е важна — вред гозбите са същи.

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

О, не! На гола маса не могат ви нахрани  
и петдесет чинии с любезности отбрани!

**БАЛТАЗАР**

И грубиянът може да нагости чудесно!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Но да гощаваш с думи е все таки по-лесно!

**БАЛТАЗАР**

Не, пир е туй, което край гозбите се казва!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

При домакин-скъперник и гостенин със язва!  
Не знам дали обядът у нас ще ви насити,  
но моят дом ви среща с обятия открыти...  
Затворено, когато си идва господарят?  
Я, Дромио, викни им веднага да отварят!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

Цедилия, Розина, Мария, Джени, Мод!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА (*отвътре*)**

Кютук и половина! Глупак! Дръвник! Идиот!  
Я махай се от входа! Кой тука те докара

на градските бардаци да правиш инвентара!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Я, нов вратар са взели! Ти кой си бе, селяко?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Тоз, който ей сегинка ще те натупа яко!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Хазайнът е вънка! Отваряй, кучи сине!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Тогаз да си отива, че може да настине!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Кой там отвътре дрънка? Я бърже отворете!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Защо да ви отварям, вий първо обяснете!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

За обед бе, говедо! За обед бе, глупак!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

За днес е вече късно. Елате утре пак!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Бе кой нахалник дързък пред моя дом държи ме?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Вратарят му — по служба — и Дромио — по име!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Разбойнико, туй име и този пост са мои —  
с едното сбирах присмех, а с другото — побои.  
Да беше ги откраднал от тази сутрин, драги,  
с тях вече би отнесъл една торба тояги!

ЛЮС (*отвътре*)  
Кой вдига шум?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Люс, бъчво! Люс, тъсто! Отвори!

ЛЮС  
Веднага, но ще трябва да чакаш до зори!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Да знаеш какво нещо съм хванал във ръка?

ЛЮС  
Каквото да си хванал, подръж си го така!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Отлично, Люс — понеже разбрах те, че си Люс!  
Чудесно му го каза и получаваш плюс!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
Ах, ти, мръсници лойна! Ах, кухненска мадама,  
дали ще ми отвориш?

ЛЮС  
Нали ти казах...

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
...Няма!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Елате, господарю, да понатиснем двама!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
Отваряй ма, пачавро!

ЛЮС

Как не!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Ха тъй! С юмрука!

ЛЮС

Боли го много бука!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Мръснико, ти стой тука,  
ще ти покажа скоро кого ще го боли!

ЛЮС

А в пранги да те стегнат, приятно е, нали?

*Появява се Адриана, скрита за Антифол от Ефес и другите с него.*

АДРИАНА

Каква е тази гълъчка? Кой вдига толкоз врява?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Изглежда, че не липсват безделници тъдява!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Жена! Къде се маеш?... Сега ще им покажа!

АДРИАНА

Жена ти ли? Безделник! Я, сбирай си багажа!

*Излиза.*

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

О, щом на господаря такъв позор се случи,  
то мен ще ме натикат направо в задник кучи!

АНДЖЕЛО

А спорим за любезност и за храната вкусна?

БАЛТАЗАР

Когато госпожата изобщо не ни пусна!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Туй всичко, господарю, ужасно ви излага —  
поканили сме гости, а ги държим на прага!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Е, да, но сам усещаш, че вятерът студен е.

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Студен е! А да бяхте облечен като мене?  
Как може мъж, когото обяд на топло чака,  
така да се остави, отвън да зъботрака!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Така е! Дай ми нещо, да счупя тез врати!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Главата ще ти счупя, тогаз ще видиш ти!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Чупи език — след малко ще ти го залепят!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

А ти оттук чупи се! Поемай! Прав ти път!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Той, пътят ни, е тука! Мръсник, отваряй бърже!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Когато колът цъфне и плод гредата върже!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Донес ми кол, ти казвам!

## ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Веднага!... И тогаз  
за тебе ще настъпи предреченият час:  
ний двамата със кола щом цъфнем зад вратата,  
ти пръв плодът ще бъдеш, завързал на гредата!

## АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Бе кол ли, лост ли, давай го насам!

## БАЛТАЗАР

Приятелю, гнева си овладейте!  
Недайте тъй! По този начин вие  
самичък обявявате война  
на почитта, с която обкръжен сте,  
и правите съмнения да никнат  
в честта неопетнена на жена ви!  
Не бързайте: и трезвият ѝ разум,  
и скромният ѝ нрав, и възрастта ѝ  
свидетелстват, че тука има тайна,  
която, щом до края се разкрие,  
ще обясни защо днес бяхте вие  
посрещнат със залостени врати.  
Послушайте ме — нека да похапнем  
при „Тигъра“, а после се върнете  
и без кавги узнайте от жена си  
подбудите на странния ѝ прием;  
защото, ако вие настоите  
да влезете със взлом във своя дом  
посред бял ден, ще плъгнат из града ни  
сплетни от тези, дето послесмъртно  
във гроба ви ще влязат да живеят,  
а знайте: клеветата се множи  
чрез нови поколения лъжи  
и наемателка е тя такава,  
че дето се намести, там остава!

## АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Склонихте ме. Ще тръгна с вас. И даже,  
макар невесело да съм настроен,  
ще бъда весел, честна дума давам!  
Едно девойче палаво познавам,  
схватливо, мило, със език игрив,  
и нищо ако нямате против,  
при него ще ви заведа да хапнем.  
Жена ми — честно слово, без причина —  
за него постоянно ме упреква.  
Да, там ще идем!... Анджело, вий вижте,  
ако верижката ви е готова,  
донесте я в дома под „Таралежа“ —  
тя там живее. Ще я дам на нея,  
за да ядосам със това жена си.  
Като не щат да ни отворят тутка,  
на друго място трябва да се чука!

## АНДЖЕЛО

Добра шега. Ще ви я донеса.

## АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Дано не ми излезе през носа!

*Илизат.*

## ВТОРА СЦЕНА

*Пак там.*

*Влизат Лучиана и Антифол от Сиракуза.*

### ЛУЧИАНА

Как може, зетко, толкоз ранен скреж  
сърдечния ви кълн да изненада?  
Нима ще рухне още във строеж  
на любовта ви хубавата сграда?  
Ако сте взел сестра ми за пари,  
платете й за тях сърдечно мито,  
и ако страст към друга ви гори,  
то срещайте се с нея по на скрито!  
Когато погледът ви издаде,  
с език веднага всичко замажете —  
да крият своя срам кога, къде  
било е толкоз трудно за мъжете?  
Под образ благ, с държане на светец  
покривайте си тайните провали!  
Мишкувайте, но тихо! Кой крадец  
обича със успехи да се хвали?  
О, двоен грях: за тайното легло  
мъжът във къщи явно да говори!  
Без първи срам ако не е могло,  
жена си не срамете с този втори!  
Лъжете ни! Затуй сме и жени.  
Какво по-скромно от молба такава:  
щом дали сте ръката си встрани,  
поне да ви докосваме ръкава!  
Върнете се при моята сестра  
и с нежни имена я назовете —  
преструвката лъжа е, но добра,  
спокойствие щом носи в домовете!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Коя сте вий, красавице, не знам,  
отде ме знаете, недоумявам,  
но явно е, че пратена сте нам  
от небеса, които не познавам!  
О, научете земния си раб,  
какво да мисли и какво да прави,  
та с разума си грешен, плитък, слаб  
да вникне в лабиринта на речта ви!  
Къде ме води тя и за какво?  
Ако дарена сте с неземна сила,  
от мен сторете друго същество  
и ще ви слушам аз, девицио мила!  
Но ако аз съм аз, то знам тогаз,  
че вашата сестра жена не ми е,  
че нямам дълг към нея, а към вас,  
защото моя ум пленихте вие!  
Сирено дивна, не, не ме мами  
в сълзите на сестра ти да се давя!  
Към теб, към теб от твърдите земи  
със радост мореходът се отправя,  
за да потъне в сребърната гълъб  
посред въртоп от къдици-талази,  
узнал със вик на щастие и скръб,  
че няма смърт, по-хубава от тази!

### ЛУЧИАНА

Какво? Какво? Та вий сте полуудял!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Не, бях „полу“, мой дял, но с теб съм цял!

### ЛУЧИАНА

Грешат, изглежда, вашите очи!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Слепят ги, слънце, твоите лъчи!

ЛУЧИАНА

Където трябва гледайте, не в мен!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

И, значи, в мрак да тъна нощ и ден?

ЛУЧИАНА

Сестра ми — мрак?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

А пък сестра ѝ — зрак!

Недей ме дръж далеч от своя праг!

ЛУЧИАНА

Но вий сте мъж на моята сестра!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Не, твой съм аз! О, ядка най-добра  
от мен самия, неразривна част  
от тез очи, от туй сърце във страст,  
храна за мен, небе за мен, което  
единствено аз искам от небето!

ЛУЧИАНА

Тез пориви, ако не са измами,  
би трявало да бъдат за сестра ми!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Тогаз бъди сестра си! Все едно,  
ти аз си, аз съм ти, в едно звено!  
Свободни сме — вземи ме за съпруг!

ЛУЧИАНА

Ще доведа сестра си. Стойте тук!

*Излиза.*

*Влиза Дромио от Сиракуза.*

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Хей, Дромио! Къде си хукнал?

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Познавате ли ме, господарю? Кажете, аз Дромио ли съм? Аз ли съм вашият роб? Аз „аз“ ли съм?

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Ти си Дромио. Ти си моят роб. Ти си „ти“.

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Не може да бъде! Аз съм магаре! Аз съм заробен от жена!  
Аз не съм „аз“!

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Как „заробен“? Как не си ти?

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Така! Не съм аз и съм извън себе си от това, че не съм аз! Тя ме извади от кожата. Предявява права над мен и със своите апетити ме гони по петите!

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Какви права над теб?

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Такива, каквото вие имате над коня си! Тя иска да ме има просто като животно, искам да кажа, не че мен ме иска за животно, ами че сама ме иска животински!

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Коя е тя?

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Една много уважавана дама, защото, който ѝ види размерите, сваля шапка и казва: „Моите уважения!“ Тъста мръвка ви казвам, само че пред тази мръвка аз съм мравка!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Хайде бе!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Ами да! Работата е съвсем дебела, защото тя е готвачка на дома и е тъй натъпкана с лой, че за нищо друго не я бива, освен да си излея свещ от нея и да се измъкна тайно при собствената ѝ светлина! Гарантирам ви, че с маста от дрипите ѝ човек може да се грее цяла зима в Полша! Ако доживее до Страшния съд, тя ще гори поне седмица, след като угасне целият род человечески!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Какъв ѝ е цветът на кожата?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Черна е като обувката ми, само че не е толкоз чиста. Защото тя така се поти в лицето, че ако тръгнеш по него, можеш да затънеш до глезен!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Това с малко вода се оправя!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Ами! Такава си е по природа! Нея и потоп не може да я измие!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
А как се назова?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Люс е на име — гръд като виме! А пък от ханш до ханш има цял Ламанш!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Значи е доста широчка!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Колкото и височка! Валчеста е като земното кълбо! И по нея  
могат да се намерят всичките страни!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Тогава къде е нейната Ирландия?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
На дирландията ѝ, господарю! По калта си личи!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
А Шотландия?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Тази грапава земя? По дланите ѝ!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
А Франция тогава къде е?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Където е болестта ѝ, господарю. На челото, което се е  
надигнало срещу косата ѝ и иска да си разшири плешивата територия  
за нейна сметка<sup>[13]</sup>.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
А къде е Англия?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА  
Дирих по нея бели зъбери<sup>[14]</sup>, но тя няма в устата си ни  
зъбер, ни зъб! Тази страна трябва да ѝ се намира на гушата, защото  
между нея и Франция течаха едни такива солени ръкави!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
А Испания?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Виж, нея не можах да видя, но почувствах горещия ѝ дъх!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

А къде са ѝ Америка, Индиите?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

На носа ѝ! Той е целият обсипан с рубини, сапфири, топази, господ да те пази! Тези съкровища просто се надвесват към знойното дихание на Испания, която праща към тях велики армади<sup>[15]</sup> да пълнят трюмове под ноздрите ѝ!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

А Белгия и Холандските низини?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Толкоз ниско не съм се ровил, господарю. Но това чудовище, тази тънка вещица изяви претенции върху мен, нарече ме Дромио, закле се, че съм бил сгоден за нея, и така точно описа всичките ми белези — петното на рамото ми, голямата бенка на врата ми, брадавицата под мишницата ми, че аз се уплаших и търтих да бягам като от магьосница! И да не бе душата ми добре въоръжена, на пале би ме сторила, да ѝ въртя ръжена<sup>[16]</sup>!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Изтичай до пристанището! Стига  
следа да има от попътен полъх,  
не ще ни свари мракът в таз бърлога!  
Ако за път се готови някой кораб,  
лети насам — ще бъда на пазара!  
Щом тука сме познати на всеки непознат,  
с платна или с лопати далеч от този град!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Ще хукна аз от своята годеница,  
тъй както бяга пътник от стръвница!

*Излиза.*

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Тоз град е пълен само с чародейки  
и крайно време е да го напусна!  
Оназ, която ме зове съпруг,  
не бих я взел за нищо на света,  
ала сестра ѝ с чудната си хубост,  
чаровен глас, движения омайни,  
за малко щеше да ме убеди  
да стана сам към себе си изменник.  
Но аз уши, сирено, ще запуша,  
страстта ми твойта песен да не слуша!

*Влиза Анджело, носещ верижска.*

### АНДЖЕЛО

Почтени Антифоле!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Вие кой сте?

### АНДЖЕЛО

Не се сърдете! Ето я, готова!  
Забавих се, додето я завърша,  
но вече ви я носех в „Таралежа“.

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Отлично, но какво да правя с нея?

### АНДЖЕЛО

Каквото искате, нали за вас е!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Кога съм я поръчвал?

АНДЖЕЛО

Не веднъж,  
не дваж, не триж, а сто пъти най-малко!  
Вървете и зарадвайте жена си —  
довечера ще мина за парите.

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Вземете ги сега, че току-виж,  
останали сте после с пръст в устата!

АНДЖЕЛО

Шегувате се! Здраве ви желая!

*Излиза.*

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Голяма каша, но едно аз зная:  
това, че на земята никой няма  
да се откаже от такава яма!  
Във този град живеят си благато,  
щом тикат ти по улиците злато...  
Но где е тоя? Би било добре  
да сме от час в откритото море!

*Излиза.*

---

[13] „...да си разшири плешивата територия за нейна сметка...“ — шагата по адрес на плешивеещата готвачка крие намек за борбите във Франция между Католическата лига и протестантата Анри Наварски, на които Шекспир бил съвременник. Английската кралица оказвала на Анри военна помощ, но през 1593 г. той решил, че „Париж си струва една литургия“ и преминал към католичеството. ↑

[14] „...с бели зъбери...“ — варовиковите скали край Дувър били още през XVI век символ на английския остров. ↑

[15] „...велики армади...“ — навярно намек за Великата армада на Испания, която била разгромена от английския флот през 1588 г. ↑

[16] „...да ѝ въртя ръжена...“ — по Шекспирово време кучетата били използвани за споменатата работа в кухнята. ↑

## **ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ**

## ПЪРВА СЦЕНА

*На улицата.*

*Влизат Втори търговец, Анджело и Пристав.*

### ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ

Вий знаете, че заема ви дадох  
на Петдесетница и оттогава  
не съм ви го припомнял, но сега  
към Персия ще трябва да отплавам  
и тез пари ми трябват. Затова  
върнете ми ги незабавно, инак  
ще ви предам в ръцете на властта!

### АНДЖЕЛО

Появявайте ми, точно тази сума  
дължи ми Антифол. Една верижка  
му връчих току-що; във пет часа  
парите си за нея ще получа.  
Елате с мен до тях и аз веднага  
ще ви платя дълга си до стотинка.

*Влизат Антифол от Ефес и Дромио от Ефес.*

### ПРИСТАВЪТ

Спестихте си труда — той сам пристига.

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Додето аз отскоча до златаря,  
върви и ми купи едно въже,  
та да нашибам хубаво жена си  
и нейните помощници, задето  
затвориха вратите пред носа ми!

Но ето го златаря! Бягай бързо,  
купи въжето и донес го вкъщи!

#### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Ще избера едно таквоз въже,  
да разберат как пъдят се мъже!

*Илиза.*

#### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

На майстор да повярваш! Обещахте  
верижката да донесете там,  
а нито дар видя се, ни златар.  
Или боял сте се, че тя ще свърже  
по-здраво мене с онова девойче?

#### АНДЖЕЛО

Добра шега, но, моля ви се, ето,  
това е тук за златото в карати,  
това за качеството, а това пък  
за изработката. Понеже сборът  
е с три дуката<sup>[17]</sup> в повече от туй,  
което аз дължа на господина,  
ще ви замоля да му го платите —  
той чака своя дълг, за да отплава!

#### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

В момента нямам толкова пари,  
а трябва нещо във града да свърша.  
Идете със търговеца във къщи,  
верижката предайте на жена ми —  
и тя ще ви плати; а вероятно  
и аз ще ви заваря у дома.

#### АНДЖЕЛО

Тогава поднесете ѝ я сам!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Не е изключено да се забавя.

АНДЖЕЛО

Добре тогаз. У вас е тя, нали?

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Защо у мен? У вас е и без нея  
не ще получите пари от къщи.

АНДЖЕЛО

Не, моля, престанете със шегите  
и дайте ми я да я отнеса!  
И вятърът, и приливът очакват  
заемодавеца ми — и така  
виновен съм, че толкоз го забавих.

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Вий искате да заличите с него  
това, че не дойдохте в „Таралежа“,  
и вместо аз добре да ви посмъмря,  
налитате на крамоли самичък.

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ

По-бързо, моля! Губя скъпо време!

АНДЖЕЛО

На, вижте само как ме е притиснал!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Верижката занесте на жена ми  
и тя веднага ще ви я плати!

АНДЖЕЛО

Но вие знаете, че ви я връчих!  
Върнете ми я да я занеса

или писмо ми дайте до жена си!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Аз казах, стига толкоз! Извадете  
верижката! Желая да я видя!

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ

Аз нямам време повече да чакам!  
Кажете ми дали ще ми платите,  
или да искам да го задържат!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Кой? Аз на вас? Какво да ви платя?

АНДЖЕЛО

Това, което длъжен сте на мен!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Защо? За неполучена верижка?

АНДЖЕЛО

Отлично знаете, че ви я дадох!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Не сте! И ме обиждате отгоре!

АНДЖЕЛО

Вий мен обиждате и при това  
уронвате търговското ми име!

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ

Ей, пристава, веднага го задръж!

ПРИСТАВЪТ

Задържам ви във името на княза!

АНДЖЕЛО

Това е тежък удар за честта ми!  
Платете ми дълга си или казвам  
на пристава да задържи и вас!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Да плащам неполученото? Не!  
Опитай се, безумецо! Кажи му!

**АНДЖЕЛО**

Вземи си таксата и го задръж!  
Не бих простил на родния си брат  
такава страшна публична обида!

**ПРИСТАВЪТ**

Задържам ви! Сам знаете защо.

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Додето се откупя, ще лежа,  
но туй ще ти излезе толкоз скъпо,  
че всичко във дюкяна ти, златарю,  
едва ще стигне, за да ми платиш!

**АНДЖЕЛО**

Закони още има във града ни  
и те позора ви ще заклеймят!

*Влиза Дромио от Сиракуза.*

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

На кея господарю, има кораб  
от Епидамн, готов и чакащ само  
да се качи стопанинът на борда,  
за да отплава! Вече натоварих  
багажа ни и купих във прибавка  
масло, балсам и нещо за душата.  
Попътен вятър духа, всички чакат

единствено стопанина и вас!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Ти луд ли си? Изглежда вятър духа  
в главата ти! Какъв е този кораб,  
за който седнал си да бръщолевиш!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Тоз, който пратихте ме да подиря,  
за да отплаваме по-бързо с него!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Глупако, аз те пратих за въже  
и помниш, вярвам, за какво ми беше!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Вий може би сте мислил за въжето  
и затова тъй бързахте за кораб!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

По тоз въпрос ще поговорим друг път  
и ще науча твоите уши  
да слушат по- внимателно гласа ми!  
Сега върви при Адриана бързо,  
тоз ключ предай й и кажи, от скрина —  
тоз, който е под турското килимче —  
да ти даде кесията с дукати.  
Кажи й, че погрешно задържан съм  
и те ми трябват, за да се откупя!...  
Е, приставе, да тръгваме тогаз!

*Втори търговец, Анджело, Антифол от Ефес и Приставът излизат.*

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

При Адриана? Значи, дето днеска  
обядвахме и дето ме очаква

онази тенджера любвеобилна,  
за чийто кръст ръцете ми са къси!  
Но службата е служба и — уви! —  
слугата, дето кажат, там върви!

*Излиза.*

---

[17] Дукат — венецианска златна монета от XIII в.,  
разпространила се по-късно из цяла Европа. ↑

## ВТОРА СЦЕНА

*В дома на Антифол от Ефес.*

*Влизат Адриана и Лучиана.*

АДРИАНА

Дали наистина или на смях  
направи опит да те съблазни?  
Какъв бе той? Нахален или плах?  
С безкръвни или пламнали страни?  
И святкаха ли в неговите взори  
пламтящите сърдечни метеори?

ЛУЧИАНА

„Над мене — каза, — няма тя права!“

АДРИАНА

Не ми ги дава — прав е във това!

ЛУЧИАНА

Закле се, че бил тука чужденец!

АДРИАНА

И прав е пак, макар да е лъжец!

ЛУЧИАНА

За теб припомних му!

АДРИАНА

А той? А той?

ЛУЧИАНА

Той каза, че до гроб ще бъде мой!

АДРИАНА

С какво опита да те очарова?

ЛУЧИАНА

С учивост и внимание такова,  
че ако беше честен, аз едва ли...  
Той чара и речта ми тъй разхвали!

АДРИАНА

О, вий сте разговаряли?

ЛУЧИАНА

Сестричко!

АДРИАНА

Не се сърди! Езикът иска всичко  
да каже на тоз никаквец, на тоз  
съсухрен старец, дребен, с пъпчест нос,  
прегърбен, сбръчкан, груб и невежлив,  
скъперник плиткоумен, тъп и див,  
с език на роб и вкус на кочияш,  
отвън отблъскващ, а отвътре — дваж!

ЛУЧИАНА

Че тъй кажи! То всичко в ред било:  
кой плаче по загубеното зло?

АДРИАНА

Е, да, но аз портрет му правя точно  
обратен, за пред чуждите очи —  
така калугеричката нарочно  
далече от гнездото си цвърчи.  
Със хулна реч обсипа го езика,  
но вътре в мен сърцето ми го вика!

*Влиза Дромио от Сиракуза.*

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Кесия! Бързо! В скрина! Тук! На мене!

ЛУЧИАНА

Защо си се задъхал?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

От търчене!

АДРИАНА

Къде е господаря ти, кажи!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Навярно вече в пъкъла лежи!  
Един зъл дух, един чер бяс го хвана,  
едно сърце, затворено в стомана,  
един от тези дяволи, вампири,  
пристегнати във кожени мундири,  
които дружелюбно потупват те по рамо,  
но с тебе се разхождат, ако пред тях си само,  
и душат, дебнат, хващат и вкарват без пощада  
нешастните длъжници във ад, по-лош отада.

АДРИАНА

Какво, какво излиза?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Че сигур е в пандиза!

АДРИАНА

Как? Моят мъж в затвора? А по каква причина?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Такава, в униформа. Парите са във скрина!

АДРИАНА

Сестрице, донеси ги!

*Лучиана излиза.*

О, тази вест ме смая!  
И за какво е длъжен, бих искала да зная!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

За някаква верижка.

АДРИАНА

За толкоz дребно в съд?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

По-едрата верига за после му гласят!  
Звъни, нима не чухте?

АДРИАНА

Веригата?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Часът!

Току-що беше два, а чуйте, бие: дин!

АДРИАНА

Как може: „беше два, а после бий един“?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Така — във бяг обратен готов е да удари  
дори старицът Време, щом срещнат го джандари!

АДРИАНА

Но времето не е на никого длъжник!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Напротив, то дължи ни за всеки литнал миг:

като платец фалирал то само обещава,  
но никому не връща ни щастие, ни слава,  
и няма нищо чудно, че види ли стражар,  
назад веднага драсва такъв разбойник стар!

*Влиза отново Лучиана с кесия.*

### АДРИАНА

Занес парите, Дромио, веднага  
и своя господар освободи!...  
Уплаха и утеша, сестро драга,  
си дават среща в моите гърди.

*Илизат.*

## ТРЕТА СЦЕНА

*На площада.*

*Влиза Антифол от Сиракуза.*

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Невероятно нещо! Всеки срещнат  
ме поздравява и зове на име,  
като че ли приятели сме първи:  
един пари ми дава, друг ме кани  
на гости вкъщи, трети ми изказва  
признателност за някакви услуги,  
четвърти ми продава със отстъпка!  
Един шивач току-що ми показа  
коприна, купена за мен нарочно,  
и туй не стига, но ми взе и мярка!  
Това са призраци! Тоз град, изглежда,  
е пълен със лапландски чародейци<sup>[18]</sup>!

*Влиза Дромио от Сиракуза.*

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Господарю, ей ви златото, за което ме пратихте. Къде се  
дяна оня новоиздокаран Адам<sup>[19]</sup>?

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Какво е това злато? За какъв Адам дрънкаш?

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Не за оня, който пазел рая, а за този, дето варди  
дранголника; за този, дето е облечен в кожата на гойното тело, заклано  
за блудния син; за този архангел, който вървеше зад вас и — за разлика

от оня, дето измъкна Петра от тъмницата — искаше да натика ваша милост в нея!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Не разбирам за кого говориш!

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Че какво има за разбиране! Питам за този, който се разхожда из улиците в кожен калъф като контрабас и аз се ловя с вас на бас и на контрабас, че отлично ме разбирате! Казвам за този, който дава възможност на уморените да си отдъхнат за известно време; който предлага иа бездомните безплатна квартира с небе на квадратчета; който пей дава да извърши с тоягата си повече подвизи, отколкото най-храбрият мавър е извършвал със своя боздуган!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Но и ти ми досаждаш с глупостите си! Казвай, има ли кораб, готов за отплаване? Ще можем ли да тръгнем скоро?

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Ами нали преди час ви казах, че бързоходният кораб „Веднага“ вече вдига котва, но приставът се намеси и вие останахте за тежката гемия „Почакай“. Дръжте си кесията със златни ангели-пазители<sup>[20]</sup>!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

И той се е побъркал като мене!  
Отвсякъде обгръщат ме заблуди!  
Небе, прати ни някой херувим!

*Влиза Леката жена.*

### ЛЕКАТА ЖЕНА

Здравейте, мой любезни Антифоле!  
Изглежда, сте намерили златаря —  
това ли е верижката за мен?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Назад! Далеч от мене, Сатана!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Ама вие, господарю, я знаете на име?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Това е самият дявол!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Ами, дявол! Тя е нещо много по-страшно! Това е на дявола майка му, която се е престорила сега на леко момиче: всички моми, щом ги пипнеш, затова викат: „Майко моя!“, защото са до една леки като нея и сестри на лукавия! Тези дяволици ни се представят за ангели: ангелите са светли; светлината иде от огъня; огънят пари; ergo<sup>[21]</sup>, човек може да получи лошо парене от тези добри ангели! Не я оставяйте да припари до вас, господарю!

ЛЕКАТА ЖЕНА

Вие и слугата ви сте, изглежда, в добро настроение. Ще влезете ли вкъщи да си дохапнете?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Господарю, ако ви е сготвила супа, имате ли подходяща лъжица?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Каква подходяща, Дромио?

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Дълга, каква! Нали казват: „Ядеш ли с дявола, готови дълга лъжица!“

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Назад, зъл дух! Недей ме съблазнява!

Ти вещица си като всички тука,

заклинам те, отивай си! Назад!

### ЛЕКАТА ЖЕНА

Върнете пръстена ми, който днеска  
на обед взехте ми, или за него  
ми дайте обещаната верижка,  
и тутакси оставям ви на мира!

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Бях чувал, че магьосниците взимат  
парче от нокът, косъм, капка кръв,  
игла, фуркет, костилка от череша,  
но тая тук налита на верижки!  
Недейте ѝ я дава! Честна дума,  
за гушите ще ни завърже с нея!

### ЛЕКАТА ЖЕНА

Едно от двете трябва да дадете —  
не може да ме мамите така!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Махни се, призрак!... Дромио, насам!

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Търсете други балами, мадам!

*Излиза след Антифол от Сиракуза.*

### ЛЕКАТА ЖЕНА

Не, този Антифол е полуудял —  
безумните му думи го доказват!  
Верижка уж ми обеща и взе  
за спомен пръстена ми, който струва  
четирире дуката, а сега  
останах без верижка и без пръстен!  
Побъркал се е явно. То се вижда

не само от държането му тука,  
но и от туй, че — както днес на обед  
самичък ми разказа — бил намерил  
затворени вратите на дома си:  
жена му им е теглила ключа,  
навярно зарад неговите буйства.  
Но аз какво да сторя? Зная, зная!  
У тях ще ида и ще ѝ разкажа,  
че в миг на лудост е нахлул във къщи,  
изтръгнал пръстена ми и избягал!  
Да му простя? Ами! И таз добра!  
Четириسه дуката са пара!

*Излиза.*

---

[18] „...лапландски чародейци...“ — Лапландия се славела през XVI в. като страна на магьосниците. ↑

[19] „...новоиздокаран Адам...“ — става дума за пристава; съдебните стражи носели по Шекспирово време униформа от биволска кожа — оттук връзката с Адам, който, според библейската легенда, след грехопадението се облякъл в животински кожи. ↑

[20] „...ангели пазители...“ — в Англия от XVI в. имало монети, наричани „ангели“, на стойност 10 шилинга. ↑

[21] Ergo (*лат.*) — следователно. ↑

## ЧЕТВЪРТА СЦЕНА

*Пак там.*

*Влизат Антифол от Ефес и Приставът.*

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Не бой се, драги, няма да побягна,  
ще ти оставя в залог толкоз злато,  
за колкото е искът на златаря.  
Жена ми днес бе станала накриво  
и ще ѝ трябва време да повярва,  
че аз съм арестуван тук, в Ефес —  
затуй и робът ми го няма още.

*Влиза Дромио от Ефес с въже е ръка.*

А, ето го! Гаранцията иде!...  
Донесе ли, каквото ти поръчах?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Да, ей го тук! Хем гъвкаво, хем здраво!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Ами парите?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

С тях го заплатих!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Глупак! Въже за петстотин дуката!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Ще купя и за толкоз, ако щете!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Я ти кажи: какво ти бях поръчал?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Да купя хубаво въже за бой.

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Да, точно тъй! Сега ще го опитам!

*Бие го.*

ПРИСТАВЪТ

Моля, бъдете по-търпелив!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

И таз добра! Аз ям пердаха,  
а той вика на него да търпи!

ПРИСТАВЪТ

Ти, сдържай си езика!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

А той защо не си сдържа ръцете?

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Ах ти, кучи сине! Ах ти, говедо безчувствено!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Де да бях безчувствен! Тогава нямаше да чувствам боя!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Точно тъй! Ти като магаретата само към боя си  
чувствителен!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Ами да! Магаре съм и ушите ми го доказват, защото са ми станали дълги от дърпане! Слугувам му от деня на раждането си досега и за награда съм видял от него само бой и бой! Когато ми е студено — сгрява ме с бой; когато ми е горещо — разхляжда ме с бой; буди ме пак с бой, когато спя; и когато поседна, пак с бой ме изправя; с бой ме извежда навън, като излизам, и с бой ме вкарва, когато се връщам! Не, аз боя си го нося с мене си, както циганинът — торбата си, и знам, като осакатея от бой и тръгна да прося, пак с бой ще ме срещат по портите!

*Влизат Адриана, Лучиана, Леката жена и Доктор Мърш.*

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

А, слава богу! Ето я жена ми!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

Господарке, respicere finem! Помнете за края, тоест помнете, че другият край на това въже е за вас!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

А, още дърдориш!

*Бие го.*

**ЛЕКАТА ЖЕНА**

Какво ще кажете? Не е ли луд?

**АДРИАНА**

Да, този гневен пристъп го доказва.  
Любезни доктор Мърш, прочут сте вие  
със своите заклинателско изкуство —  
разсъдъка върнете на мъжа ми,  
каквото искате, ще ви платя!

**ЛУЧИАНА**

Как гледа диво, като обладан!

ЛЕКАТА ЖЕНА

И как трепери в бесовски припадък!

ДОКТОР МЪРШ

Спокойно, моля! Дайте си ръката  
да ви измеря пулса.

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Ей я тук!

*Удря го.*

ДОКТОР МЪРШ

О, Велзевул, заселил се в тогова,  
пред святата молитва отстъпи!  
Върни се в пъкъла си, Сатана,  
заклинам те във силите небесни!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Млък, старче изкуфяло! Аз съм здрав!

АДРИАНА

О, де да беше тъй, измъчван дух!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

А ти, мръснице, тези ли ти бяха  
на обед сътрапезниците? Тоз ли  
слабак със минзухарено лице  
във къщата ми плюскал е и пил,  
когато, в подъл заговор със вас,  
залостените порти на дома ми  
държаха господаря си отвън?

АДРИАНА

Съпруже мой, небето е свидетел,

че вие си обядвахте във къщи,  
където, ако бяхте си останал,  
не бихте се така опозорил!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
Обядвал вкъщи?... Ти какво ще кажеш?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Разбира се, не сте обядвал вкъщи!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
А портата заключена ли беше?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Естествено, заключена със ключ!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
А тя не ме ли нагруби отвътре?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
И още как, добре ви нагруби!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
Готвачката не се ли смя над мене?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Кълна се, смя се, лойната весталка!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
И аз не си ли тръгнах разгневен?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Съвсем безспорно, туй личи по мен!  
Нещастните ми кокали го помнят!

АДРИАНА  
Но той го затвърдява в лудостта му!

**ДОКТОР МЪРШ**

Обратно. Съгласявайки се с него,  
беса му той смекчава постепенно.

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Ти в заговор си влязла със златаря!

**АДРИАНА**

Кой, аз? Не ви ли пратих аз парите  
по Дромио, за да ви отърве!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

Пари? По мен? Прощавайте, от вас  
не съм получил пукната пара!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Ти беше ли във къщи за дукати?

**АДРИАНА**

Да, беше и веднага му ги дадох!

**ЛУЧИАНА**

И аз ще потвърдя, че той ги взе!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

А господ и въжарят от пазара  
ще кажат, че бях пратен за въже!

**ДОКТОР МЪРШ**

И двамата са в плен на черни сили,  
доказва го мъртвешкият им цвят!  
Да се завържат и държат на тъмно!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Ти, ти, защо заключи ми вратата?...  
А ти къде парите ми си дянал?

**АДРИАНА**

Врата не съм заключвала, съпруже!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

Пари не съм получил, господарю!  
Но вярно е, че киснахме отвън.

**АДРИАНА**

Две думи каза и лъжа са двете!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Не той, ти лъжеш, яма за мъжете,  
събрала цяла глутница развратна,  
за да се гавриш над мъжа си с нея!  
Но аз ще ти извадя с тези нокти  
лъжливите очички, дето искат  
да наблюдават с радост моя срам!

**АДРИАНА**

Вържете го! Недейте го изпуска!

**ДОКТОР МЪРШ**

На помощ, хора! Дяволът упорства!

*Влизат неколцина Граждани, които се опитват да завържат съпротивляващия се Антифол.*

**ЛУЧИАНА**

Горкийят! Как е бледен и измъчен!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Ще ме убият! Приставе, нали съм  
твой пленник? Как така ще ги оставиш  
да ме отмъкнат?

**ПРИСТАВЪТ**

Той е в моя власт  
и вие нямате права над него!

ДОКТОР МЪРШ  
И тоз вържете! Той е също луд!

*Завързват и Дромио.*

АДРИАНА  
Как смееш ти, глупако в униформа!  
Нима ще позволиш един нещастник  
да нанесе на себе си вреда?

ПРИСТАВЪТ  
На мен е поверен — ако избяга,  
ще трябва сам да заплатя дълга му.

АДРИАНА  
Щом толкоз те е страх от отговорност,  
води ме при кредитора му бърже  
и аз дълга му ще платя пред тебе!...  
Водете, доктор Мърш, мъжа ми вкъщи!  
О, господи! О, свръхнещастен ден!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
О, свръхнещастна кучко!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Господарю, заради вас ме вързаха и мене!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС  
Мълчи, че току-виж съм побеснял!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС  
Че побеснейте! Тъй поне ще има  
причина да сте вързани за бяс!

Пенете се, хапете, лайте с мен!

ЛУЧИАНА

О, как лудеят! Господи, помилуй!

АДРИАНА

Вий тръгвайте! Ти, сестро, с мен ела!...

*Доктор Мърши и Гражданите излизат, водейки Антифол от Ефес и Дромио от Ефес.*

А кой поиска да го задържиш?

ПРИСТАВЪТ

Златарят Анджело.

АДРИАНА

А колко точно  
дуката е дългът?

ПРИСТАВЪТ

Той каза: двеста.

АДРИАНА

А за какво му ги дължи, да знаеш?

ПРИСТАВЪТ

За някаква верижка по поръчка.

АДРИАНА

Аз знам за нея. Той не я е взел!

ЛЕКАТА ЖЕНА

Не много след като мъжът ви бясно  
се втурна в моя дом и ми задигна  
тоз пръстен, който носеше сега,  
видях го със верижката на шия!

**АДРИАНА**

Но аз не съм я виждала все пак.  
Я, приставе, води ме при златаря —  
желая да разнища всичко туй!

*Влизат Антифол от Сиракуза, с изваден меч, и Дромио от Сиракуза.*

**ЛУЧИАНА**

Отвързали са се! О, боже мой!

**АДРИАНА**

Въоръжен! Вържете ги! На помощ!

**ПРИСТАВЪТ**

Ще ни избият! Бягайте след мен!

*Избягват всички освен Антифол и Дромио.*

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Магъосници са, щом самички бягат!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Таз, дето уж ѝ бяхте мъж, и тя!...

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Върви, отнес на кораба багажа!  
Ще съм спокоен чак щом вдигнем котва!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Нека да пренощуваме тук! Сигурен съм, че нищо няма да ни направят! Нали ги видяхте: говорят ни любезно, тикат ни злато в ръцете. Мен ако ме питате, те са много мил народ и да не беше тази планина от пощъкляла плът, дето иска да се жени за мене, май бих се решил да се заселя тук и дори сам да стана магъосник!

## АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

А аз не бих, града да ми дадат!  
Затуй носи багажа и — на път!

*Илизат.*

## **ПЕТО ДЕЙСТВИЕ**

## ПЪРВА СЦЕНА

*Улица пред манастир.*

*Влизат Втори търговец и Анджело.*

АНДЖЕЛО

Простете ми, задето ви забавих,  
но дадох му верижката, кълна се,  
макар и той без срам да го отрича.

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ

А за какъв го имат във града?

АНДЖЕЛО

О, той се радва на почтено име,  
доверие и обич безгранични,  
каквito няма друг. На честна дума  
от всекиго получил би пари,  
за да закупи всичката ми стока!

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ

По-тихо! Някой иде! Точно той е!...

*Влизат Антифол и Дромио от Сиракуза.*

АНДЖЕЛО

...И то с верижката ми на врата,  
която уж не беше получавал!  
Елате, да му кажа две-три думи!...  
Синьоре, аз съм крайно удивен,  
че вий — при туй с такъв позор за вас —  
поискахте да ме опозорите,  
като отрекохте да сте получил

верижката, която — както виждам —  
сега открыто носите на шия!  
Освен скандала, тъжбата, затвора  
вий ощетихте този мой приятел,  
кумуто спорът между нас попречи  
платна да вдигне и отплата днеска.  
Признавате ли, че от мене взехте  
верижката, която е на вас?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Разбира се! Кога съм го отричал?

АНДЖЕЛО  
Отрекохте го и дори под клетва!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
А кой лъжата ви ще потвърди?

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ  
Не е лъжа то! Аз те чух, ти знаеш!  
Не те е срам, безчестник! Жалко, дето  
такива ходят между честни хора!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА  
Ти, който ме нападаш, си безчестник!  
Ще ти докажа свойта чест веднага,  
ако държиш на думите си още!

ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ  
Държа, безчестнико! Измъквай меч!

*Двамата изваждат мечове.*

*Влизат Адриана, Лучиана, Леката жена и други.*

АДРИАНА  
О, спрете се! Недайте! Той е луд!

Вземете му оръжието! Боже!  
Вържете и слугата му! Веднага  
откарайте и двамата във къщи!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Закъсахме я! Бърже, господарю!  
Това е манастир! Веднага вътре!

*Излиза към манастира заедно с Антифол от Сиракуза.*

*Влиза Емилия.*

**ЕМИЛИЯ**

По-тихо, хора! Обяснете кротко:  
защо се бълскате, какво ви трябва?

**АДРИАНА**

Мъжът ми полуудя и влезе вътре!

**АНДЖЕЛО**

Усещах аз, че нещо се е смахнал!

**ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ**

И аз не трябваше да вадя меч!

**ЕМИЛИЯ**

А откога е обладан от Злия?

**АДРИАНА**

От седмица е тих, страняещ и мрачен,  
съвсем по друг от онъя, който беше,  
но днес едва потайната му болест  
избухна в миг с невероятен гняв!

**ЕМИЛИЯ**

Да е загубил стока по море,  
погребал скъп приятел или кривнал

към някаква любов неразрешена —  
което става, щом съпругът дава  
на погледа си прекалена волност, —  
как мислите, коя от тез беди  
могла е да се случи на мъжа ви?

АДРИАНА

Не зная... никоя... освен ако  
е третата. Наистина, от скоро  
усещам, че влече го вън от къщи.

ЕМИЛИЯ

Не сте ли го упреквали за туй?

АДРИАНА

Упреквала съм го!

ЕМИЛИЯ

Навярно меко!

АДРИАНА

О, не! Понякога и доста остро!

ЕМИЛИЯ

Но насаме!

АДРИАНА

Не, също и пред чужди!

ЕМИЛИЯ

Но рядко сигур?

АДРИАНА

Не, напротив, често!  
От укори по този повод аз в  
леглото му не давах да подремне,  
на масата му пречех да похапне,

когато бивахме сами, корях го  
открито за греха му, а пред хора  
намеквах за печалния си дял!...

### ЕМИЛИЯ

И той естествено е полуудял!  
Езикът на ревнивката отравя  
по-сигурно от зъб на бясно куче!  
Съня му ти прогонила си с хленч  
и той от туй се е умопобъркал.  
Признаваш, че храната му била  
подправяна с натяквания люти —  
такива ястия: се смилат мъчно  
и носят треска, а нима и тя  
не е едно избухване на лудост?  
Признаваш, че си пречела с раздори  
на забавленията му и даже  
разстройвала си сладкия му отдих —  
какво си мислела, че ще пожънеш,  
освен припадъци меланхолични  
от скръб и от потиснатост — роднини  
на отчаянието безнадеждно,  
а по петите им — рояк недъзи?  
С разстроени покой, храна, забава  
и звяра, дето звяр е, полуудява —  
и не от друго, а от ревността ти  
разсьдъкът на твоя мъж си пати!

### ЛУЧИАНА

Тя меко го упрекваше, а той  
държеше се ужасно грубо! Сестро,  
защо търпиш тез укори неправи?

### АДРИАНА

Защото тази тук така направи,  
че сам езикът мой ме укори!...  
Да влезем вътре, граждани добри!

**ЕМИЛИЯ**

В този дом е забранено да се влиза!

**АДРИАНА**

Тогаз кажете да го изведат!

**ЕМИЛИЯ**

Не, той подири прием тук,  
при нас и ний ще го закриляме,  
додето или успея да го изцеря,  
или в успеха си загубя вяра.

**АДРИАНА**

Аз трябва да наглеждам своя мъж,  
да бдя над него и да го лекувам!  
Това е моя работа и аз  
не искам пълномощнички за нея —  
пуснете ме да си го взема вкъщи!

**ЕМИЛИЯ**

Не настоявай! Няма да го пусна,  
додето не опитам всички билки,  
балсами, извлеци, свети молитви,  
за да ти върна оздравял съпруга!  
Туй спада към светия ми обет  
и дълг е на смирения ни орден.  
Върви и остави мъжа си тук!

**АДРИАНА**

Не, нийде няма да вървя и няма  
да го оставя тук! Не ви прилича  
на званието да делите тъй  
съпруга от съпруг!

**ЕМИЛИЯ**

Върви си, жено!

*Излиза.*

**ЛУЧИАНА**

При княза да отидем! Тръгвай с мен!

**АДРИАНА**

Да, аз в нозете му ще се простра  
и ще остана тъй, дорде изпрося  
да дойде лично и освободи  
съпруга ми от тая свята майка!

**ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ**

Часът е пет. Със свитата си князът  
оттука сам ще мине подир малко  
на път към долината на смъртта,  
отвъд блатата манастирски, дето  
се изпълняват страшните присъди.

**АНДЖЕЛО**

Защо отива там?

**ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ**

За да присъства,  
когато сиракузкият търговец,  
попаднал по неволя във града ни,  
задето с туй е нарушил закона,  
ще бъде публично обезглавен.

**АНДЖЕЛО**

Пристигат! Да отидем с тях и ние!

**ЛУЧИАНА**

Коленичи на пътя му! По-бързо!

*Влизат Князът със Свитата си, Егейон — гологлав, Палачът и Стражи.*

## КНЯЗЪТ

Оповестете за последен път,  
че ако някой заплати дълга му,  
ще го помилвам тутакси и с радост!

## АДРИАНА

О, княже! Прося вашата намеса  
срещу игуменката!

## КНЯЗЪТ

Тази тук?  
Една жена, тъй свята и набожна,  
не би могла да ти направи зло!

## АДРИАНА

Изслушай ме, о, княже! Антифол,  
комуто аз по твой съвет предадох  
властта над себе си и всичко свое  
днес бе обхванат от ужасна лудост:  
из улиците презглава се втурнал —  
със своя роб, и той умопобъркан! —  
нахлуval в чужди къщи и задигал  
верижки, пръстени, изобщо всичко,  
което бясът в него си харесвал!  
Веднъж го хванах, пратих го във къщи  
и тръгнах из града, за да заглаждам  
щетите от позорното му буйство,  
но той — с какво усилие, не знам —  
от стражите успял да се изтръгне,  
със роба си изскочи пак отнейде  
и двамата със мечове в ръка  
нахвърлиха се бясно върху нас  
и гониха ни, докато можахме  
да викнем хора и със тяхна помощ  
да ги обезвредим; но те тогава  
се скриха в таз обител и когато

ний рекохме подире им да влезем,  
игуменката нас не щя да пусне,  
а тях, напротив, задържа във нея.  
Затуй те моля, княже, нареди й  
да изведе мъжа ми, та да мога  
да си го взема вкъщи и лекувам!

### КНЯЗЪТ

Мъжът ти ми спаси живота в бой  
и затова, когато ти избра го  
за господар на своето легло,  
аз помня, дума княжеска ти дадох,  
най-щедро с добрини да го обсипя...  
Почукайте на входа и учтиво  
извирайте игуменката тук!  
На място искам да решава въпроса.

*Влиза Слуга.*

### СЛУГАТА

Спасявайте се, господарко! Мъж ви  
и Дромио успяха да разкъсят  
въжетата си, изпобиха всички,  
завързаха лечителя за стол  
и почнаха да му горят брадата  
и щом тя пламнеше, да я заливат  
с ведра помия! Господарят кротко  
го учи да търпи, а пък слугата  
със ножици подстригва му тила  
като на шут! Веднага изпратете  
на помощ някого, защото инак  
тез двама луди ще го умъртвят!

### АДРИАНА

Мълчи, глупако! Те са тута вътре —  
това, което казваш, е лъжа!

### СЛУГАТА

Не е, кълна се! Дъх не съм поел,  
откак свидетел бях на този ужас!  
Мъжът ви се озърташе за вас  
и викаше, че само да ви пипнел,  
щял с въглен да ви изгори лицето  
и загрози завинаги... А! Чуйте!  
Пристигат! Бягайте! Не стойте тук!

### КНЯЗЪТ

Не бойте се!... Двамина с алебарди!

### АДРИАНА

Да, мъж ми е! Свидетели сте всички,  
че из града той движи се невидим:  
току-що скри се вътре в манастира,  
и ей го пак отвънка, по вълшебство,  
необяснимо за човешки ум!

*Влизат Антифол и Дромио от Ефес.*

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

О, дай ми справедливост, светли княже,  
задето някога във лута битка  
закрих те с тялото си и получих  
дълбоки рани! Зарад тази кръв,  
за теб пролята, дай ми справедливост!

### ЕГЕОН

Дали от страх пред смъртен помрачен съм,  
или това са моите Антифол  
и Дромио!

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

О, дай ми справедливост

и строго тая тука накажи!  
Ти даде ми я за съпруга вярна,  
а тя опозори ме пред града!  
Неописуемо е просто злoto,  
което ми нанесе тя за ден!

### КНЯЗЪТ

Разказвай и ще срећнеш справедливост!

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Днес тя не ме допусна във дома ми,  
развратници за да гощава в него!

### КНЯЗЪТ

Ужасен грях! Така ли беше, жено?

### АДРИАНА

Не, княже, не! Днес той обядва вкъщи  
със мене и със моята сестра!  
Лъжа е туй, което ви разказва!

### ЛУЧИАНА

Да бъда сляпа денем, зряща нощем,  
ако не казва истина сестра ми!

### АНДЖЕЛО (*настани*)

Лъжесвидетелка! В това поне  
безумецът ги обвинява с право!

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Аз знам добре какво говоря, княже!  
Не съм с разсъдък, замъглен от вино,  
ни заслепен от гняв, макар че злoto,  
извършено над мен, би разгневило  
дори мъдрец: жената тук пред вас  
днес вкъщи не ме пусна да обядвам  
и би го потвърдил златарят тук —

ако не беше в заговор със нея,  
защото той присъства на кавгата;  
след туй го пратих да ми донесе  
една верижка в „Таралежа“, дето  
отидох да обядвам с Балтазар,  
ала понеже той не се яви,  
аз тръгнах да го диря и го срещнах  
на улицата с тоз търговец тук;  
пред него той — лъжецът му с лъжец! —  
закле се, че ми бил предал в ръцете  
верижката, която — господ вижда! —  
не ми е и показвал; и накара  
един съдебен пристав да постави  
ръка на рамото ми; подчиних се  
и у дома слугата си изпратих,  
да донесе дукати за залога,  
но той забави се и аз измолих  
от пристава да дойде с мен до вкъщи;  
на път за там се сблъсках със жена си  
и с нейната сестра, повели хайка  
от съучастници и между тях  
един, на име Мърш, със вид на скелет,  
очи вдълбани и страни изпити,  
знахар, хитрец, измамник, шарлатан,  
лъжлив гадател, изгладнял магъосник,  
възкръснал труп! И таз отрепка жалка —  
нахална при това! — има лице  
(доколкото го имаше изобщо!)  
да се престори, че ме уж лекува,  
и вперен в мен, с ръка на моя пулс,  
развика се, че бил съм обладан  
от демоните. Шайката тогава  
се хвърли върху мен и моя роб,  
завърза ни и ни затвори в мрака  
и влагата на къщния ми зимник;  
но аз прегризах със зъби въжето  
и тук дотичах, княже, за да искам

възмездие за страшния позор,  
със който бе окаляна честта ми!

### АНДЖЕЛО

Аз, княже, потвърждавам само туй,  
че той обядва вън от своя дом,  
понеже не го пуснаха във него.

### КНЯЗЪТ

А как стои с верижката въпроса:  
той взе ли я от тебе или не?

### АНДЖЕЛО

Да, взе я! Като тичаше насам,  
тук всички я видяха на врата му!

### ВТОРИ ТЪРГОВЕЦ

И тез уши те чуха да признаваш,  
че си я взел, макар преди това  
да се кълнеше, че не си я виждал!  
Нали затуй извиках те на бой  
и ти се скри във този манастир,  
отдено по магия си изскочил!

### АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Аз никога не съм се крил във него,  
вий никога на бой не сте ме викал,  
аз никаква верижка не съм взимал —  
туй всичко е лъжа от край до край!

### КНЯЗЪТ

Какъв заплетен случай! Сякаш всички  
сте пили еликсира на Цирцея<sup>[22]</sup>!  
Ако е влязъл там, защо е тука?  
Ако е луд, защо говори умно?...  
Ти казваш ми, че бил обядвал вкъщи,  
ала златарят те опровергава.

Да чуем роба... Ти какво ще кажеш?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Той яде с тая тука в „Таралежа“!

ЛЕКАТА ЖЕНА

И ми задигна ето този пръстен!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Това признавам. Пръстенът е неин.

КНЯЗЪТ

Видя ли го да влиза в манастира?

ЛЕКАТА ЖЕНА

Тъй ясно, както виждам ваша милост!

КНЯЗЪТ

Извикайте игуменката! Всички  
или бълнувате, или сте луди!

*Един от свитата влиза в манастира.*

ЕГЕОН

Благоволи да ме изслушаши, княже!  
Аз мисля, че открих приятел,  
който ще ме спаси, като плати за мен!

КНЯЗЪТ

Приказвай, сиракузецо!

ЕГЕОН

Простете,  
не е ли името ви Антифол,  
и тоз не е ли Дромио, ваш роб,  
към вас отдавна свързан с трайни връзки?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Да, аз съм Дромио. Бях роб и свързан,  
но господаря връзките прегриза,  
така че роб съм, но освободен!

ЕГЕОН

Нима не си припомните за мен?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Не, вие ни припомните за нас,  
когато тъй ни мъкнеха с въжето.  
И вас ли ви лекува доктор Мърш?

ЕГЕОН

Защо ме гледаш с този поглед чужд?  
Спомни си, ти отлично ме познаваш!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

За първи път в живота си ви виждам!

ЕГЕОН

Скръбта, изглежда, ме е променила  
и Времето, откак се разделихме,  
изписало е с непознати букви  
лицето ми. Но вслушай се, нима  
не можеш да си спомниш и гласа ми?

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

И него — не.

ЕГЕОН

А ти?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

И аз не мога.

ЕГЕОН

Аз казвам ти, че ти добре го помниш!

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Пък аз ви казвам, че не помня нищо,  
но щом вий знаете какво да помня...

ЕГЕОН

Гласа ми да забравят! О, тегло,  
нима за тез години — всичко седем! —  
ти тъй разцепи и продра звука  
на този мой език, че да не може  
под дрезгавите ноти на скръбта  
едничкият ми син да го познае?  
Макар да трупа старост преспи сняг  
над туй насечено от мъки чело  
и да смразява съдовете кръвни  
студът на непознати ветрове,  
все пак в ноцта на този мой живот  
живее памет; гаснещите лампи  
под тези вежди още хвърлят лъч;  
ушите глъхнещи долавят звуци  
и всякое от тези сетива  
свидетелства пред мен — не, не, не бъркам! —  
че ти си син ми, моят Антифол!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Баша си аз изобщо не съм виждал.

ЕГЕОН

Нима не помниш как във Сиракуза  
се разделихме с тебе! Само седем  
години са истекли! Или син ми  
срамува се в беда да ме познае?

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

И князът, и останалите тук

ще потвърдят, че туй не е така.  
Аз даже не съм стъпвал в Сиракуза!

### КНЯЗЪТ

Това е вярно. Негов покровител  
от двадесет години, аз не помня  
той нявга да бивал във града ви.  
От страх и старост, явно, ти бълнуваш!

*Влизат Емилия с Антифол и Дромио от Сиракуза.*

### ЕМИЛИЯ

Един човек обиден водя, княже!

*Всички се обръщат към нея.*

### АДРИАНА

О, боже мой, омъжена за двама!

### КНЯЗЪТ

Единият е истински навярно,  
а другият е неговият дух!  
И същото е и със тез двамина!  
Но кой е живият и кой — духът?

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Аз Дромио съм — този е лъжлив!

### ДРОМИО ОТ ЕФЕС

Аз Дромио съм — този е фалшив!

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Баща ми ли си ти или духът му?

### ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

О, стари господарю, кой ви върза?

### ЕМИЛИЯ

Не зная кой, но аз ще го отвържа  
и, връщайки на него свободата,  
на себе си съпруга ще възвърна!  
Кажи, не се ли казваш Егеон?  
Не беше ли Емилия жена ти?  
Тя две близначета не ти ли даде?  
Ако се казваш Егеон, ела  
при своята Емилия!

### ЕГЕОН

Не спя ли?  
Емилия, ако си ти, кажи:  
къде е син ми, който беше с тебе?

### ЕМИЛИЯ

Спаси ни корабът от Епидамн —  
мен, него и едното от онези  
близначета, които бяхме взели;  
но после зли рибари от Коринт  
дечицата от мене отделиха;  
със Антифол и Дромио не зная  
до днес какво е станало, а туй,  
което с мен е станало, ти виждаш!

### КНЯЗЪТ

И цялата история се свързва:  
тез двама Антифоловци, тез двама  
еднакви Дромиовци, тази буря,  
разбила кораба им... Да, това са  
баша и майка на тез две деца,  
намерили се във града ни!... Вярно,  
навремето ти дойде от Коринт.

### АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Не, аз пристигнах днес от Сиракуза!

**КНЯЗЪТ**

О, боже! Разделете се за малко —  
човек не може да ви разпознае!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Аз, аз съм от Коринт!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

И аз съм с него!

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Спаси ни от Коринт и тук доведе  
прочутият ефески пълководец,  
достойният ти чично Менафон.

**АДРИАНА**

Но кой обядва днеска с мене?

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

Аз.

**АДРИАНА**

И вий не сте мой мъж?

**АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС**

Твърдя, че не!

**АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА**

И аз туй казвам, въпреки че тя  
на всяка дума викаше ми „мъжо“,  
а нейната пленителна сестрица  
упорстваше да ме нарича „зетко“...

*Към Лучиана.*

А туй, в което аз упорствах, вярвам,  
ще стане правда, ако всичко тука  
не се окаже сън или вълшебство!

АНДЖЕЛО

А взехте ли от мене таз верижка?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Да, вие ми я дадохте, не споря.

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

А вий за нея задържахте мен!

АНДЖЕЛО

Да, много е възможно, не отричам!

АДРИАНА

По Дромио аз пратих ви пари,  
но май че той не ви ги е донесъл?

ДРОМИО ОТ ЕФЕС

По мене — не!

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Получих аз кесия  
по моя Дромио! Сега е ясно,  
ний бъркали сме своите слуги,  
слугите също бъркали са нас  
и туй е породило куп от грешки!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Аз внасям тез дукати за баща ни.

КНЯЗЪТ

Задръжте ги — той вече е помилван!

ЛЕКАТА ЖЕНА

Вий дайте си ми пръстена на мен!

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

Вземете го със моята благодарност!

ЕМИЛИЯ

Благоволете, о, пресветли княже,  
да влезете във моя дом, където

ще чуете с подробности за всички  
премеждия на нашия живот!

Вий, граждани, със нещо ощетени  
през този ден на луда бъркотия,  
елате — ще останете доволни.

От тридесет и три години страдам  
в родилни мъки и едва сега  
олеква ми, чада на моята плът!

Вий, княже светли, ти, съпруже мили,  
вий, рожби скъпи, вий, родени с тях,  
елате на кръщение сега,  
за радост подир толкова тъга!

КНЯЗЪТ

С охота! И дори ще бъда кръстник!

*Излизат всички освен двете двойки близнаци.*

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

Да смъкна ли багажа, господарю?

АНТИФОЛ ОТ ЕФЕС

За кой багаж говориш? Не разбирам!

ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА

За вашия, от кораба! Кой друг?

АНТИФОЛ ОТ СИРАКУЗА

Той бърка!... Аз съм твоят господар.  
Не бързай, за багажа има време!  
Порадвай се на брат си, прегърни го!

*Двамата Антифоловци излизат.*

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Да сме наясно: тълстата готвачка,  
която в кухнята ме угощава,  
на теб ще е жена, а не на мен!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

Не, ти не си ми брат, а огледало! —  
Като те гледам, просто се харесвам!  
Да влизаме — кръщавката ни чака!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Добре, минавай! По-голям си, братко

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

А, по-голям! Ти, ти минавай, батко!

**ДРОМИО ОТ СИРАКУЗА**

Ще теглим жребий. Но сега ти пръв!

**ДРОМИО ОТ ЕФЕС**

Не, жребият ни нека е такъв:  
Едновременно родени,  
да вървим от днес така,  
аз до тебе, ти до мене,  
весело, ръка в ръка!

*Излизат.*

---

[22] Цирцея (*мит.*) — легендарна вълшебница, за която се разказва в „Одисея“ на Омир: тя напоила с магическа напитка

другарите на хероя и ги превърнала в свине, а него самия задържала цяла година на острова си. ↑

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.